

NATUUR IN EN OM WESTZAAN - FRED EERENBERG

Grote lisdodde was 'de sigaar', maar nu weer talrijk

Grote lisdodde (*Typha latifolia*), de grote broer van kleine lisdodde, was jarenlang beschermd en dankzij goed natuurbeleid van Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland nu weer volop te zien. Hij is dus niet 'de sigaar'. De plant komt weer volop langs onze Westzaanse slootjes en op de drijftillen voor. Zie het zelf en wandel maar even langs het Freek Engelpad of het Riettoppad.

De kleine lisdodde (*Typha angustifolia*) is een meer algemeen bekende waterplant, uit die zelfde lisdoddefamilie (*Typhaceae*). Tijdens mijn lagereschooltijd, aan de Noorderschool in Westzaan, bij juf An van Santen groep 5, rookten we stiekem rietsigaren op het schoolplein. Heel stoer en naïef natuurlijk. We moesten echter wel uit het zicht blijven van de strenge conciërge Van Roede. Trouwens, de grotere, dikkere soort lisdodde zag je in die tijd niet. De dunnere soort des te meer. De kleine lisdodde heeft slanker blad dan de grote lisdodde. In hoogte ontlopen ze elkaar niet veel. Twee meter is zeker goed haalbaar. In juni en juli bloeien alle soorten lisdodde met mannelijke en vrouwelijke lichtbruine aren.

Ik herinner me dat we met de roeiboot met vriendjes erop uitgingen om rietsigaren, oftewel duikers, te plukken. In de zomermaanden kwam eens in de week een bloemist uit Wormer langs om onze partij duikers

op te kopen. Ik had toen geen enkel besef dat het beschermde planten waren. Een zakcentje was mooi meegenomen en het was uiterst spannend vertoeven tussen het dichte riet. Trouwens, op dit moment staat lisdodde niet meer op de rode lijst van beschermde flora. Ik zal het nu ook niet meer in mijn hoofd halen om ze te gaan plukken. In ogboeketten zie je lisdodde ook trouwens niet meer.

Geschiedenis

Lisdodde wordt ook wel lampenpoetser, kannenwasser of tuitenra(g) ger genoemd. De vele volksnamen geven aan dat de lisdodde voor allerlei zaken gebruikt werd: de lange zachte aar als schoonmaakborstel om lange lampenglazen en dergelijke mee schoon te maken. Het pluis werd gebruikt om kussens en dekbedden mee te vullen, het blad kon als strooisel in de stal worden gebruikt en de gedroogde aar werd ook wel als fakkel gebruikt.

Paludicultuur nu?

'Palus' is het Latijnse woord voor moeras. Paludicultuur staat voor het gebruik van bodems met een hoge grondwaterstand. Hoe maak je op een duurzame, economische en bovendien rendabele manier gebruik van natte gronden? Tijdens een onlangs gehouden bijeenkomst van de stichting Landschap Noord-Holland in de Zuidervermaning hield projectleider Mireille Dosker een pleidooi om in de Zaanstreek de mogelijkheid te onderzoeken om op de natte bodem bijvoorbeeld lisdodde of cranberry te telen. In de toekomst zijn innovatieve teelt- en oogstmethoden economisch steeds belangrijker. Lisdodde kan gebruikt worden om hoogwaardig isolatiemateriaal van te maken. Dat scheelt in de stookkosten. Ook de niet-inheemse cranberry werd als alternatief gewas genoemd. Die teelt is vanwege de hoge opbrengst per hectare landbouwgrond erg aantrekkelijk.

Tijdens de bijeenkomst maakten sommige leden van Vogelwacht Zaanstreek zich zorgen over het behoud van ons 'open slagenlandschap', waarin onder andere onze grutto floreert. We hebben toch in Natura 2000 vastgelegd hoe het landschap ingericht dient te worden.

Wat nu? Het onderhoud dreigt volgens deskundigen onbetaalbaar te worden. De Nauernasche Vaardijk kun je niet blijven ophogen. De bodem klinkt steeds sneller in. Kunnen we het gebruik van 'nieuwe' gewassen zoals lisdodde en cranberry stimuleren? Hier liggen volgens Landschap Noord-Holland kansen om het mooie, natte landschap waarin we in Westzaan leven duurzaam te behouden.

De kleine lisdodde (*Typha angustifolia*).